

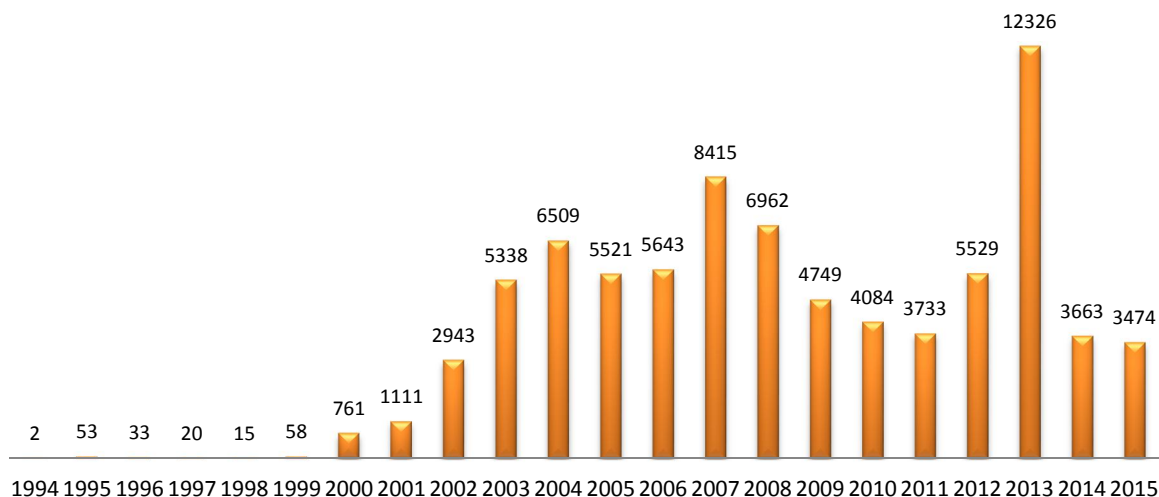
Napływ obywateli Rosji narodowości czecheńskiej

Polska

We współczesnej historii Rosji mamy do czynienia z dwoma wojnami czecheńskimi, które miały miejsce na przełomie stuleci – I wojna (11.12.1994 – 3.08.1996), II wojna (11.10.1999-16.04.2009). W obu przypadkach przyczyną wybuchu konfliktu były dążenia separatystyczne w Czeczenii, przy czym – w przypadku I wojny – usiłowano utworzyć niepodległe państwo czecheńskie, a w przypadku II wojny – separatyści zgłaszali pretensje do całego Kaukazu Północnego. W 1996 r. wojnę zakończył rozejm, na mocy którego Republika Czeczeńska pozostawała formalnie częścią Federacji Rosyjskiej, jednak z praktycznego punktu widzenia - funkcjonowała jako niezależne terytorium. II wojna zakończyła się pełną reintegracją Republiki Czeczeńskiej z Federacją Rosyjską.

Obywatele Federacji Rosyjskiej deklarujący narodowość czecheńską od 15 lat stanowią najliczniejszą grupę narodowościową wśród osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Rzeczypospolitej Polskiej. Od wybuchu I wojny czecheńskiej do końca sierpnia 2015 r. o ochronę międzynarodową w Polsce ubiegało się 80 tys. Czeczenów z Rosji, przy czym do wybuchu II wojny - tylko 181 osób. Z masowym napływem osób narodowości czecheńskiej mamy do czynienia dopiero od końca 1999 r. Stanowią oni 90% wniosków złożonych przez Rosjan i około 71% wszystkich potencjalnych uchodźców.

Napływ obywateli Rosji narodowości czecheńskiej do Polski w latach 1994-2015

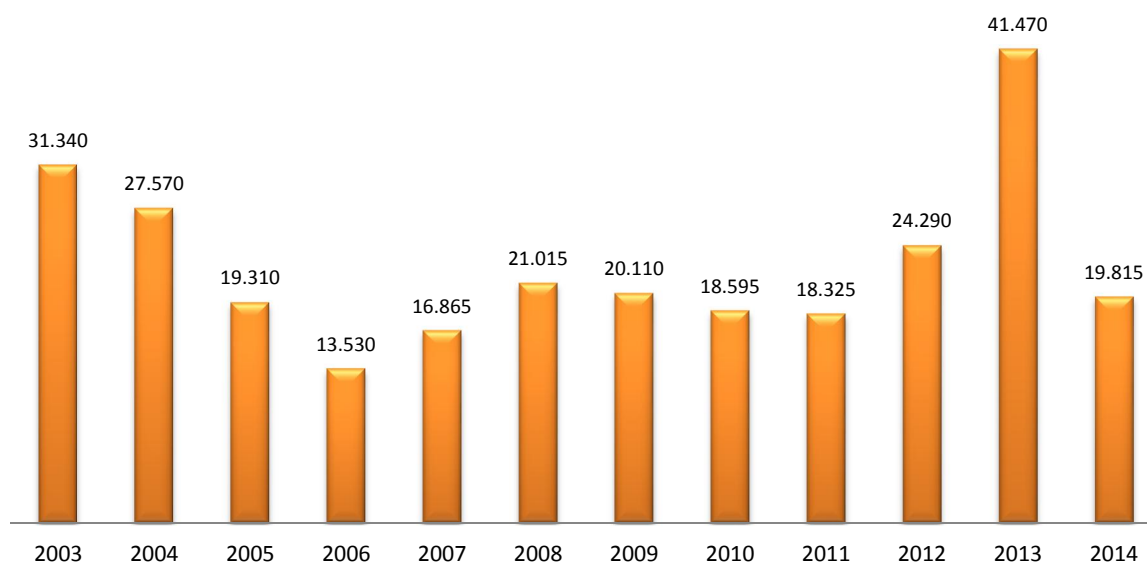

Europa

Ze względu na specyfikę danych przetwarzanych przez Europejski Urząd Statystyczny (EUROSTAT) trudno jest porównać informacje dotyczące wniosków składanych przez poszczególne narodowości. Brak jest również danych porównawczych sprzed 2003 r. Jednak biorąc pod uwagę fakt, że statystyki udostępniane przez EUROSTAT zawierają dane dla poszczególnych państw przyjmujących oraz obywatelstw wnioskodawców, a większość krajów członkowskich potwierdza, że 80-90% obywateli Rosji powołuje się na narodowość czeczeńską ubiegając się o ochronę międzynarodową można dokonać prostej analizy porównawczej w tym zakresie.

W ciągu ostatnich 12 lat (2003-2014) o nadanie statusu uchodźcy w państwach Unii Europejskiej ubiegało się 272 tys. Rosjan, z czego najwięcej na terytorium RP (73 tys.). Inne państwa przyjmujące stosunkowo duże liczby potencjalnych rosyjskich uchodźców to Francja (47 tys.), Austria (42 tys.) i Niemcy (39,5 tys.). Należy podkreślić, że pewien dynamizm napływu obywateli Rosji ubiegających się o ochronę zauważalny jest zarówno w Polsce, jak i w innych państwach europejskich. Głównym czynnikiem wypychającym (push factor) w przypadku Rosjan jest zwykle konflikt zbrojny. Jednak czynnikami przyciągającymi (pull factors) są często zmiany w sytuacji prawno-międzynarodowej. W przypadku Polski było to przystąpienie do Unii Europejskiej w 2004 r. oraz rozszerzenie strefy Schengen w 2007 r. Wydarzenia te miały swoje odzwierciedlenie w statystykach napływu wniosków także w innych państwach wspólnoty. Największy dotychczas wzrost liczby rosyjskich wnioskodawców miał miejsce w 2013 r. i jest wiązany z wejściem w życie wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego Niemiec zrównującego świadczenia socjalne dla uchodźców z wypłacanymi obywatelom niemieckim. W roku tym Niemcy przyjęły 15,5 tys. Rosjan ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy (RP – prawie 13 tys.). Przy czym Polska stanowiła w tym przypadku, przede wszystkim państwo tranzytowe na drodze do Niemiec.

Napływ obywateli Rosji do Europy w latach 2003-2014

Profil wnioskodawców

Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia (WIKP) Departamentu Postępowań Uchodźczych UdSC sporządził profil obywateli Rosji ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w RP deklarujących narodowość czeczeńską. Wynika z niego, że do 2000 r. wśród wnioskodawców dominowali samotni mężczyźni. W następnych latach zaczęły pojawiać się coraz liczniejsze rodziny, w tym wielodzietne (także kilkunastoosobowe), a także samotne matki z dziećmi. Jako miejsce pochodzenia większość tych osób podaje stolicę Czeczeni (Grozny) lub jego okolice. Choć część deklaruje także inne regiony Rosji jako miejsce zamieszkania (Dagestan, Inguszetia, Kabardyno-Bałkaria).

Z danych WIKP-u wynika, że w początkowej fazie trwania tzw. drugiej wojny czeczeńskiej, część osób deklarujących narodowość czeczeńską, które ubiegały się o nadanie statusu uchodźcy w RP, była w rzeczywistości członkami innych grup narodowościowych (Ingusze, Dagestańczycy, Gruzini, Osejtyczycy, Ormianie). Obecnie takie przypadki są znacznie rzadsze, choć wielu mieszkańców Dagestanu, czy Inguszetii argumentuje złożenie wniosku sytuacją w Czeczenii. Zdecydowana większość Czeczenów dociera do Polski poprzez Białoruś. Są to zwykle cywile, którzy utrzymują, iż głównymi powodami opuszczenia przez nich ojczyzny był panujący tam ogólny brak bezpieczeństwa, przemoc, bezprawie oraz toczące się walki. Na działalność zbrojną i polityczną z okresu do 1999 r. powołują się bardzo nieliczni.

Należy również podkreślić, że - zarówno w Polsce, jak i w innych państwach europejskich - „każdy wniosek o nadanie statusu uchodźcy rozpatrywany jest indywidualnie. Ze względu na fakt, iż Czeczenia stanowi część terytorium Federacji Rosyjskiej, przy rozpatrywaniu każdego przypadku brana jest pod uwagę nie tylko sytuacja w samej Czeczenii, lecz także sytuacja panująca w innych regionach Federacji Rosyjskiej. Bierze się ponadto pod uwagę, czy osoba posiada stały meldunek/rejestrację na terytorium FR innym niż Czeczenia. Naturalnie, bardzo istotną kwestią przy rozpatrywaniu wniosków o nadanie statusu uchodźcy pozostaje również ocena wiarygodności oświadczeń wnioskodawców (przeprowadzane są bardzo szczegółowe przesłuchania, niekiedy kilkakrotnie). Oceny zasadności udzielenia ochrony dokonuje się w oparciu o wyniki analizy oświadczeń, materiałów źródłowych dotyczących sytuacji w kraju pochodzenia, analiz WIKP, jak również aktualnego orzecznictwa Rady do Spraw Uchodźców oraz sądów administracyjnych. Uwzględniane są również wytyczne Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców UNHCR oraz Europejskiego Urzędu Wsparcia Azylowego (EASO)” (fragmenty z *Notatki informacyjnej na temat sytuacji i statusu prawnego uchodźców czeczeńskich w Polsce oraz zakresu udzielanej im pomocy ze strony administracji państwowej* przygotowanej przez WIKP DPU).